

บทที่ 1

การแจกแจงความน่าจะเป็น (Probability Distribution)

รูปแบบของความน่าจะเป็น (Probability Model) ของตัวแปรเชิงสุ่ม X คือ รูปของการแจกแจงของความน่าจะเป็นที่แสดงให้เห็นถึงลักษณะการเปลี่ยนแปลงของ X ความน่าจะเป็นถูกแสดงในรูปของตัวพารามิเตอร์ (parameter) ซึ่งเราไม่ทราบค่า แต่มีความสัมพันธ์กับลักษณะของประชากร (population) และวิธีการสุ่มตัวอย่าง

1.1 Bernoulli Trials : Success - Failure

ก. การกระทำแต่ละครั้งจะมีผล 2 ชนิดคือ สำเร็จ (Success - S) หรือไม่สำเร็จ (Failure - F)

ข. สำหรับการกระทำแต่ละครั้ง ความน่าจะเป็นของความสำเร็จ คือ $Pr(S)$ จะคงที่ตลอด ให้ $Pr(S) = p$ ดังนั้น $Pr(F) = 1 - p = q$

ก. การกระทำทุกครั้งเป็นอิสระต่อกัน นั่นคือ $Pr(S)$ จะไม่เปลี่ยนแปลงไม่ว่า เราจะทราบผลของการกระทำในครั้งก่อนหรือไม่

ตัวอย่างของสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองที่ให้ผลเพียง 2 อย่างนั้น เรายังพบในหลาย ๆ สาขาวิชา

- 1) เม้าคูไนไปป่าที่จะถูกพังเป็นตัวว่าเป็นเศษชายหรือหอย
- 2) นักประมูลราคาประมูลรากางานชั้นหนึ่ง ผลอาจเป็น ได้งานหรือไม่ได้งาน
- 3) ในการตรวจสอบขั้นส่วนที่ผลิตจากเครื่องจักรเครื่องหนึ่ง อาจพบว่า เป็นของดีหรือของไม่ดี
- 4) ทดสอบยาปฏิชีวนะกับหนู แล้วคุ้ว่าปฏิกริยาเป็นมากหรือลบ

1.2 การหยิบแบบใส่คืนหรือไม่ใส่คืน (Sampling with or without replacement)

พิจารณาถุ่มของสิ่งของซึ่งประกอบด้วยของ 2 ชนิด ซึ่งเราอาจเรียกว่าของดี และของไม่ดี

ก. การหยັບແນບໄສເຄີນ : ກລ່ອງໃນທີ່ມີຂອງອຸປະກອດ 15 ຂັ້ນ ເປັນຂອງຕີ 10 ຂັ້ນ ສ່ວນທີ່ເກີດຂອງ 5 ຂັ້ນເປັນຂອງຫຼາຍຸດ ພົມຂອງ 1 ຂັ້ນເປັນມາຍ່າງສຸ່ມ (at random) (ນັ້ນຄືອ ການຫັບໃນລັກຜະນະທີ່ຂອງທຸກໆຂັ້ນມີໂຄກສິນທີ່ຈະຢູກຫັບເຂັ້ມາເທົ່າງ ກັນ (equally likely to be selected)) ຈົດລັກຜະນະຂອງຂອງຫຼັນໜັນໄວ້ ແລ້ວໄສເຄີນລັງໄປໃນກລ່ອງກ່ອນທີ່ຈະຫັບເຂັ້ມີດັບໄປ ກາຮກະກຳໃນລັກຜະນະນີ້ດີເປັນ Bernoulli trials ຄ້າກໍາທັນດໃກ້ກາຮກໍທີ່ຫັບໄດ້ຂອງຫຼາຍຸດເປັນ Success, $Pr(S) = p = \frac{5}{15}$

ຂ. ກາຮກະກຳໃນໄສເຄີນ : ຈາກສານກາຮັດໃນຂ້ອງ ก. ຄ້າຫັບຂອງທີ່ລະຫັ້ນ 3 ຄຽງແຕ່ໄມ້ມີກາຮກໍໃສເຄີນກ່ອນຫັບຄຽງຕ່ອງໄປ ຈະເຫັນວ່າກາຮກະກຳ 3 ຄຽງໄນ້ເປັນອີສະຮະຕ່ອກັນ $Pr(S)$ ໃນກາຮກໍຄຽງທີ່ 1 ຄືອ $\frac{5}{15}$ ຄ້າກາຮກໍຄຽງທີ່ 1 ໄດ້ Success ຂອງໃນກລ່ອງເຊີງມີເກີດຂອງອຸປະກອດ 14 ຂັ້ນ ຈະມີຂອງຫຼາຍຸດທີ່ Success ເກີດຂອງອຸປະກອດ 4 ຂັ້ນ $Pr(S)$ ຂອງກາຮກໍຄຽງທີ່ 2 ຈະເປັນ $\frac{4}{14}$ ຊື່ $\neq \frac{5}{15}$ ນັ້ນຄືອກາຮກະກຳນາດຄຸນສມັດຂອງຄວາມເປັນອີສະຮະຕ່ອກັນ

ຄ. ກາຮກໍແນບໄມ້ໄສເຄີນຈາກປະເກຣນາດໃຫຍ່ (Large population) : ພິຈາລະນາຈາກກາຮກໍຂອງ 3 ຂັ້ນແນບໄມ້ໄສເຄີນຈາກກໍລົງທີ່ມີຂອງ 1,500 ຂັ້ນ ທີ່ຈຶ່ງເປັນຂອງເສີຍອຸປະກອດ 500 ຂັ້ນ ໄທ້ S_1 ເປັນກາຮກໍໄດ້ Success ໃນກາຮກໍຄຽງທີ່ 1 ດັ່ງນັ້ນ $Pr(S_1) = \frac{500}{1500} = \frac{5}{15}$ ແລ້ວ ຄ້າ S_2 ເປັນກາຮກໍໄດ້ Success ໃນກາຮກໍຄຽງທີ່ 2 ດັ່ງນັ້ນ $Pr(S_2|S_1) = \frac{499}{1499}$ ທີ່ມີຄ່າປະມາດ $\frac{5}{15}$ ຈະເຫັນວ່າກາຮກະກຳນາດຄຸນສມັດຂອງຄວາມເປັນອີສະຮະຕ່ອກັນ ແຕ່ເຮົາກີ່ມັງສາມາດປະມາດປະມາດ ກາຮກະກຳນີ້ໄດ້ວ່າເປັນ Bernoulli trials ເຮົາຈະສຽບເປັນຫຼັກເກຣນທີ່ໄດ້ວ່າດ້າເຮົາສຸ່ມຕ້ວຍໆຢ່າງແນບໄມ້ໄສເຄີນຈາກປະເກຣນາດໃຫຍ່ ໂດຍຖ້ານາດຂອງຕ້ວຍໆຢ່າງເນີນພື້ນຖານແລ້ວ ສ່ວນທີ່ມີຂອງປະເກຣນ (ປະມາດນ້ອຍກວ່າ 10% ອີການຈົບປັດກວ່າ 5%) ເຮົາຈະປະມາດກາຮກະກຳວ່າເປັນ Bernoulli trials

1.3 ກາຮກະກຳແນບທົວນາມ (Binomial distribution)

ກາຮກະກຳແນບ Bernoulli ທີ່ກໍາທັນຈໍານວນຄຽງຂອງກາຮກະກຳເປັນ n ຄຽງ ທີ່ມີ $Pr(S) = p$ ໄທ້ $X =$ ຈໍານວນ Success ໃນກາຮກະກຳ n ຄຽງ ກາຮກະກຳແນບທົວນາມນໍາຈະເປັນຂອງ X ເຮົາກີ່ວ່າກາຮກະກຳແນບທົວນາມ ມີ Binomial (n, p)

Binomial distribution : n Bernoulli trials

$$p = \Pr(S)$$

X = จำนวน Success ใน การกระทำ n ครั้ง

X ~ Binomial (n, p)

$$\Pr[X = x] = \binom{n}{x} p^x (1-p)^{n-x}, x = 0, 1, 2, \dots, n$$

$$E(X) = np, \text{Var}(X) = npq \text{ โดยที่ } q = 1 - p$$

$$\binom{n}{x} = \frac{n!}{x!(n-x)!}$$

พิจารณา Binomial expansion theorem

$$n = 1; (a + b)^1 = a + b$$

$$n = 2; (a + b)^2 = a^2 + 2ab + b^2$$

$$n = 3; (a + b)^3 = a^3 + 3a^2b + 3ab^2 + b^3$$

n = n (Any positive integer power);

$$(a + b)^n = a^n + \binom{n}{1} ba^{n-1} + \dots + \binom{n}{x} b^x a^{n-x} + \dots + b^n$$

$$= \sum_{x=0}^n \binom{n}{x} a^x b^{n-x}$$

ถ้า $a = q$ และ $b = p$ โดยที่ $p + q = 1$, นั่นคือ $q = 1 - p$

$$(q + p)^n = q^n + \binom{n}{1} pq^{n-1} + \binom{n}{2} p^2 q^{n-2} + \dots + \binom{n}{x} p^x q^{n-x} + \dots + p^n = 1$$

$$= \sum_{x=0}^n \binom{n}{x} p^x q^{n-x}$$

$$= \sum_{x=0}^n \Pr[X = x]$$

จะเห็นได้ว่าค่าว่า Binomial distribution นั้น เราได้มามากความจริงทางพีชคณิต กว่า Binomial expansion theorem นั้นเอง

1.3.1 วิธีใช้ตาราง Binomial (ตาราง A1)

จากตาราง A1 ให้ค่า Cumulative probabilities $\Pr[X \leq r] = \sum_{x=0}^r \binom{n}{x} p^x (1-p)^{n-x}$

สำหรับบางค่าของ n และ p

$$\Pr[X = x] = \Pr[X \leq x] - \Pr[X \leq x - 1]$$

$$\Pr[a \leq X \leq b] = \Pr[X \leq b] - \Pr[X \leq a - 1]$$

$$\Pr[X > x] = 1 - \Pr[X \leq x]$$

ตัวอย่างที่ 1.1 สมมุติว่าอัตราการของกษาของเมล็ดพืชชนิดหนึ่งเป็น 80% สำหรับถูกการปูนนี้ ถ้าทำการเพาะ 15 เมล็ด จงหา Probability ที่

- 1) อย่างมาก 8 เมล็ดจะออก
- 2) 10 เมล็ดหรือมากกว่าจะออก
- 3) จำนวนที่ออกจะไม่น้อยกว่า 8 และไม่มากกว่า 12

$S = \text{Success} = \text{การของกษาของเมล็ด}$

$n = 15, p = \Pr(S) = .8$

$X = \text{จำนวนเมล็ดที่จะออก}$

ใช้ตาราง A1 :

$$1) \Pr[X \leq 8] = .0181$$

$$2) \Pr[X \geq 10] = 1 - \Pr[X \leq 9] = 1 - .0611 = .9389$$

$$3) \Pr[8 \leq X \leq 12] = \Pr[X \leq 12] - \Pr[X \leq 7] = .6020 - .0042 = .5978$$

หมายเหตุ

กำหนดให้ $p^* = 1 - p$ และเนื่องจาก $\binom{n}{x} = \binom{n}{n-x}$ เราจะได้ว่า

$$\binom{n}{x} p^x (1-p)^{n-x} = \binom{n}{n-x} (p^*)^x (1-p^*)^{n-x}$$

ถ้าเขียนแทน $\binom{n}{x} p^x (1-p)^{n-x}$ ด้วย $b(x; n, p)$

ดังนั้น $b(x; n, p) = b(n-x; n, p^*)$

$$\text{เช่น } b(7; 15, .8) = \Pr[X \leq 7] - \Pr[X \leq 6] = .0042 - .0008 = .0034$$

$$b(8; 15, .2) = \Pr[X \leq 8] - \Pr[X \leq 7] = .9992 - .9958 = .0034$$

1.3.2 Mean และ Variance ของ Binomial distribution

หาก Bernoulli trial

Y = จำนวน Success ในการกระทำ Bernoulli

y	0	1
Prob	q	p

$$E(Y) = 0 \cdot q + 1 \cdot p = p$$

$$E(Y^2) = 0^2 \cdot q + 1^2 \cdot p = p$$

$$\text{Var}(Y) = E(Y^2) - [E(Y)]^2 = p - p^2 = p(1 - p) = pq$$

พิจารณา n Bernoulli trials

X = จำนวน Success ในการกระทำ n ครั้ง

ให้ $X = X_1 + X_2 + \dots + X_n$

โดยที่ X_1 = เป็นจำนวน Success ใน การกระทำครั้งแรก ($X_1 = 0$ หรือ 1),

X_2 = เป็นจำนวน Success ใน การกระทำครั้งที่ 2 ($X_2 = 0$ หรือ 1),

.

X_n = เป็นจำนวน Success ใน การกระทำครั้งที่ n ($X_n = 0$ หรือ 1)

เพราะว่า การกระทำทั้ง n ครั้ง เป็นอิสระต่อกัน ดังนั้น $X_1, X_2, \dots, X_n$ เป็นตัวแปรเชิงสุ่ม (random variable) ที่ เป็นอิสระต่อกัน และแต่ละตัวต่างก็มีการกระจายเหมือน Y

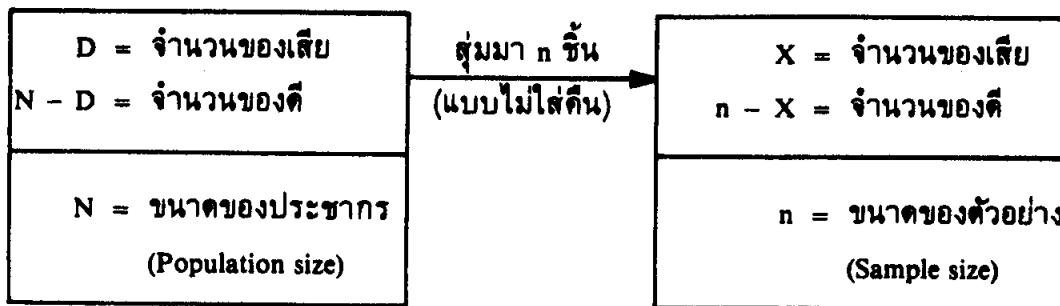
จากกฎของ Expectation และ Variance ของผลรวมของตัวแปรเชิงสุ่ม เราจะได้

$$E(X) = E(X_1) + E(X_2) + \dots + E(X_n) = p + \dots + p = np$$

$$\text{และ } \text{Var}(X) = \text{Var}(X_1) + \text{Var}(X_2) + \dots + \text{Var}(X_n) = pq + pq + \dots + pq = npq$$

ดังนั้นถ้า $X \sim \text{Binomial}(n, p)$ แล้ว $E(X) = np$ และ $\text{Var}(X) = npq$

1.4 การแจกแจงแบบไฮเปอร์ไฮเมติก (Hypergeometric distribution)

<p>Hypergeometric distribution : $N = \text{ขนาดของประชากร}$ $n = \text{ขนาดของตัวอย่าง}$ $D = \text{จำนวนของเสียในประชากร}$ $X = \text{จำนวนของเสียในตัวอย่าง}$</p>	
$\Pr[X = x] = \frac{\binom{D}{x} \binom{N - D}{n - x}}{\binom{N}{n}}$, $x = 0, 1, \dots, n$, โดยที่ $n \leq D$ และ $n \leq N - D$	$\text{หรือ } x = 0, 1, \dots, D,$ โดยที่ $n > D$
$E(X) = np$ โดยที่ $p = \frac{D}{N}$ (population proportion of defective) $\text{Var}(X) = npq \left(\frac{N - n}{N - 1} \right)$, $q = 1 - p$	

$\left(\frac{N - n}{N - 1} \right)$ เราเรียกว่า f.p.c. (finite population correction factor) ของ variance

ถ้า $\frac{n}{N}$ เล็กมาก เทอม f.p.c. จะมีค่าเข้าใกล้ 1 ทำให้ $\text{Var}(X) = npq$ ซึ่งเท่ากับ variance ของ Binomial random variable โดยทั่วไป ถ้า $n < 5\%$ ของ N หรือ 10% ของ N เราทิ้งเทอม f.p.c. ได้

ดังนั้น ถ้า N ใหญ่มาก และ n เล็กมากเมื่อเทียบกับ N เราสามารถใช้ Binomial Distribution ประมาณค่า Hypergeometric Distribution โดยใช้ $E(X) = np$ และ $\text{Var}(X) = npq$ โดยที่ $p = D/N$ และ $q = 1 - p$

1.5 การแจกแจงแบบจิโอเมตริก (Geometric distribution) สำหรับเวลาของการรอคอย (Waiting time)

พิจารณาจาก Bernoulli trials ถ้าเราทำการทดลองจำนวนครั้งของการกระทำให้เกิดกัน ณ แล้ว จำนวน Success จะเป็นตัวแปรเชิงสุ่มที่มีการกระจายเป็นการแจกแจงแบบทวินาม แต่ถ้าเราไม่ทำการทดลอง ก ล่วงหน้า เราจะกระทำการไปเรื่อย ๆ จนได้ Success เป็นครั้งแรก ดังนั้น จำนวนครั้งของการกระทำการได้ Success 1 ครั้ง จะเป็นตัวแปรเชิงสุ่ม ให้สังเกตว่า การกระทำการจะหยุดเมื่อได้ 1 Success

ถ้าให้ $X = \text{จำนวนครั้งของการกระทำการที่ต้องทำการ 1 Success}$

$$\Pr[X = x] = \Pr[\underbrace{F \dots F}_{x-1} S] = q^{x-1} p, x = 1, 2, \dots$$

เราเรียกว่ารูปแบบของการกระจายนี้ว่า การกระจายแบบจิโอเมตริก

Geometric distribution (Discrete Waiting Time Distribution) :

$X = \text{จำนวนครั้งของการกระทำการได้ 1 Success}$

$$p = \Pr(S), q = 1 - p$$

$$\Pr[X = x] = q^{x-1} p, x = 1, 2, \dots$$

$$E(X) = \frac{1}{p}, \text{Var}(X) = \frac{q}{p^2}$$

หมายเหตุ

การกระจายแบบ Geometric เป็นกรณีพิเศษของการกระจายแบบ Negative Binomial (หัวข้อ 1.8) ที่มี $k = 1$

1.6 เหตุการณ์ที่เกิดในบ่อยและการแจกแจงแบบบัวซอง (Rare Events and the Poisson distribution)

นอกจากความสามารถใช้ Poisson distribution ในการประมาณ Binomial probabilities เมื่อ n ใหญ่ ($n \rightarrow \infty$) และ p เล็กมาก ($p \rightarrow 0$) แล้ว เรายังใช้เป็นรูปแบบของความน่าจะเป็น

(Probability Model) สำหรับเหตุการณ์ซึ่งเกิดขึ้นโดยที่เราทราบเพียงจำนวนครั้งเดียวของการเกิดเหตุการณ์ (ซึ่งเท่ากับ np) ในหนึ่งหน่วยเวลาหรือหนึ่งหน่วยพื้นที่เท่านั้น ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ เราสนใจจำนวนครั้งของการ起こร่างหนึ่งไม่ได้ แต่จะมีเพียง 2-3 เหตุการณ์ (Success) เท่านั้นที่เกิดขึ้น ในสถานการณ์อย่างนี้เราต้องการรูปแบบของความน่าจะเป็นที่ใช้เพียงค่าของ np และไม่ต้องการทราบแต่ละค่าของ n หรือ p

Poisson distribution :

X : จำนวนครั้งของ Success ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาหนึ่ง
 $m =$ จำนวนครั้งเฉลี่ยของการเกิด Success ในช่วงเวลาหนึ่ง

$$\Pr[X = x] = \frac{e^{-m} m^x}{x!}, x = 0, 1, \dots$$

โดยที่ $e = 2.71828\dots$

$$E(X) = m, \text{Var}(X) = m$$

ใน Binomial distribution ที่มี n ขนาดใหญ่ p ขนาดเล็ก และ $np = m$ มีขนาดปานกลาง

$$\binom{n}{x} p^x (1-p)^{n-x} \approx \frac{e^{-m} m^x}{x!}$$

ตาราง A2 ให้ค่า Cumulative probabilities $\Pr[X \leq r] = \sum_{x=0}^r \frac{e^{-m} m^x}{x!}$ สำหรับบางค่า

ของ μ

1.7 การแจกแจงแบบยูนิฟอร์มของตัวแปรเชิงต่อเนื่อง (Discrete Uniform distribution)

ถ้า X มีการแจกแจงแบบยูนิฟอร์ม หรือ $X \sim U(k)$

$$\text{แล้ว } \Pr[X = x] = \frac{1}{k}, \quad x = x_1, x_2, \dots, x_k$$

$$E(X) = \sum_{i=1}^k x_i / k = \mu$$

$$\text{Var}(X) = \frac{\sum_{i=1}^k (x_i - \mu)^2}{k} = \sigma^2$$

1.8 การแจกแจงแบบ Negative Binomial (Negative Binomial distribution)

จากการกระทำแบบ Bernoulli , $\Pr(S) = p$

X = จำนวนครั้งที่กระทำการได้ Success รวม k ครั้ง

Sequence : $S \underbrace{\text{มี } (k-1) \text{ ตัว}, F \underbrace{\text{มี } (x-k) \text{ ตัว}}_{(x-1) \text{ ตัว}}}_{\text{ตัวที่ } x}$

$$\Pr[X = x] = \binom{x-1}{k-1} p^k (1-p)^{x-k}, x = k, k+1, \dots$$

ตัวอย่างที่ 1.2 จงหาความน่าจะเป็นที่ในการโยนเหรียญ 3 เหรียญ จะได้หัวทั้งหมดหรือ ก้อยทั้งหมดเป็นครั้งที่ 2 ในการโยนครั้งที่ 5

ในการโยนเหรียญ 3 เหรียญ 1 ครั้ง

Sample space = {TTT, TTH, THT, HTT, THH, HTH, HHT, HHH}

Success = {TTT, HHH}

$$\Pr[\text{จะเป็น TTT หรือ HHH}] = \frac{2}{8} = \frac{1}{4} = p$$

ในที่นี้ X = จำนวนครั้งที่กระทำการได้ Success รวม 2 ครั้ง นั่นคือ X มีการแจกแจงแบบ Negative Binomial ที่มี $p = \frac{1}{4}$, $k = 2$

$$\Pr[X = 5] = \binom{4}{1} \left(\frac{1}{4}\right)^2 \left(\frac{3}{4}\right)^3 = \frac{27}{256}$$

1.9 การแจกแจงแบบ Negative Hypergeometric (Negative Hypergeometric distribution) : การหยิบแบบไม่ใส่คืน

X = จำนวนครั้งที่หยิบจนได้ k สิ่งจากของในกลุ่มที่ 1 (สมมุติว่าเป็นของเสียซึ่งมีอยู่ D ชิ้น)

หมายเหตุ การหยิบ หยิบไปเรื่อยๆ จนได้ k สิ่งจาก D สิ่ง

Sequence :

$\underbrace{\text{ชิ้นที่ } 1 \text{ ถึงชิ้นที่ } (k-1) \text{ จาก } D \text{ ชิ้น}}_{(x-1) \text{ ชิ้น}} / \underbrace{(x-k) \text{ ชิ้นจาก } (N-D) \text{ ชิ้น}}_{\text{ชิ้นที่ } x} / \underbrace{\text{ชิ้นที่ } k \text{ จาก } D}_{\text{ชิ้นที่ } x}$

$$\Pr[X = x] = \frac{\binom{D}{k-1} \binom{N-D}{x-k}}{\binom{N}{x-1}} \cdot \frac{D-k+1}{N-x+1}, x = k, k+1, \dots, N-D+k$$

$$\frac{D-k+1}{N-x+1} \text{ คือ } \Pr[\text{หยิบชิ้นสุดท้ายได้ของเสีย}]$$

ตัวอย่างที่ 1.8 กต่องใบหนึ่งบรรจุถุงของผลิตภัณฑ์ 5 ถุง ตัวใด 4 ถุง หินถุงของแบบนั้น
ชนิดหินแส้วไม้ใส่คืน จงหาความน่าจะเป็นที่จะหินได้ถุงของผลิตภัณฑ์ 3 ถุง ในการ
หินครั้งที่ 5

$X =$ จำนวนครั้งที่หินจนได้ถุงของผลิตภัณฑ์ 3 ถุง

X มีการกระจายแบบ Negative Hypergeometric ที่มี $N = 9$, $D = 5$, $k = 3$

$$\Pr[X = 5] = \frac{\binom{5}{2} \binom{4}{2}}{\binom{9}{4}} \frac{3}{5} = \frac{2}{21}$$

(หมายเหตุ ในที่นี่ $x = k, k+1, \dots, N-D+k$ หรือ $x = 3, 4, 5, 6, 7$)

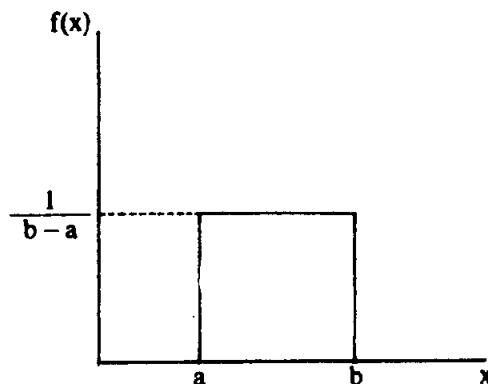
1.10 การแจกแจงแบบยูนิฟอร์มของตัวแปรเชิงต่อเนื่อง (Continuous Uniform distribution)

$$X \sim U(a, b)$$

$$f_X(x) = \frac{1}{b-a}, \quad a \leq x \leq b$$

$$E(X) = \frac{a+b}{2}$$

$$\text{Var}(X) = \frac{(b-a)^2}{12}$$

1.11 การแจกแจงแบบพหุนาม (Multinomial distribution)

ถ้าแต่ละครั้งของการกระทำอาจเกิดผลได้ k อย่างต่าง ๆ กันคือ $E_1, \dots, E_k$
ด้วยความน่าจะเป็น $p_1, \dots, p_k$ ตามลำดับ

$X_1, \dots, X_k$ แทนจำนวนครั้งของการเกิด $E_1, \dots, E_k$ ใน n ครั้งของการกระทำ
ที่เป็นอิสระต่อกัน

$$\begin{aligned}
 f(x_1, \dots, x_k; p_1, \dots, p_k, n) &= \Pr[X_1 = x_1, \dots, X_k = x_k] \\
 &= \binom{n}{x_1, x_2, \dots, x_k} p_1^{x_1} p_2^{x_2} \dots p_k^{x_k}, \\
 &\quad \sum_{i=1}^k x_i = n \text{ และ } \sum_{i=1}^k p_i = 1
 \end{aligned}$$

$$\text{โดยที่ } \binom{n}{x_1, x_2, \dots, x_k} = \frac{n!}{x_1! x_2! \dots x_k!}$$

ตัวอย่างที่ 1.4 ในการโยนถูกเดียว 2 ถูกพร้อม ๆ กัน 6 ครั้ง จงหาความน่าจะเป็นที่จะได้ผลรวมเป็น 7 หรือ 11 = 2 ครั้ง, ได้ 2 ถูกที่มีหน้าเหมือนกัน 1 ครั้ง และอย่างอื่น ๆ 3 ครั้ง

ให้ E_1 : ผลรวมของ 2 หน้าเป็น 7 หรือ 11

E_2 : 2 หน้าเหมือนกัน

E_3 : ไม่ใช่ E_1 และ E_2

หน้าของถูกที่ 1	1	2	3	4	5	6
หน้าของถูกที่ 2	(1,1)	(1,2)	(1,3)	(1,4)	(1,5)	(1,6)
1	(2,1)	(2,2)	(2,3)	(2,4)	(2,5)	(2,6)
2	(3,1)	(3,2)	(3,3)	(3,4)	(3,5)	(3,6)
3	(4,1)	(4,2)	(4,3)	(4,4)	(4,5)	(4,6)
4	(5,1)	(5,2)	(5,3)	(5,4)	(5,5)	(5,6)
5	(6,1)	(6,2)	(6,3)	(6,4)	(6,5)	(6,6)
6						

$$\text{ตั้งนั้น } p_1 = \frac{8}{36} = \frac{2}{9}$$

$$p_2 = \frac{6}{36} = \frac{1}{6}$$

$$p_3 = 1 - \left(\frac{2}{9} + \frac{1}{6} \right) = \frac{11}{18}$$

ค่าทั้ง 3 นี้คงที่ในการกระทำทั้ง 6 ครั้ง

$$\Pr [X_1 = 2, X_2 = 1, X_3 = 3] = f(2, 1, 3; \frac{2}{9}, \frac{1}{6}, \frac{11}{18}, 6)$$

$$= \binom{6}{2, 1, 3} \left(\frac{2}{9}\right)^2 \left(\frac{1}{6}\right)^1 \left(\frac{11}{18}\right)^3$$

$$= \frac{6!}{2! 1! 3!} \left(\frac{4}{81}\right) \left(\frac{1}{6}\right) \left(\frac{11^3}{18^3}\right)$$

$$= .1127$$